

**PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOS
ŽEMĖS ŪKIO SKYRIUS**

Plungės rajono savivaldybės tarybos
Kaimo reikalų komitetui

**ŽEMĖS ŪKIO DINAMIKA PLUNGĖS RAJONE, PRISITAIKYMAS PRIE NAUJŲ TIKSLŲ,
PROBLEMOS IR GALIMYBĖS**

Žemės ūkis yra labai svarbi veiklos sritis rajone, tiekianti rinkai gyvybiškai svarbius sveikus maisto produktus, sukurianti darbo vietas. Šia veikla vienu ar kitu būdu užsiima daugiau kaip 60 proc. kaime gyvenančių šeimų. Dėl ilgamečių kaimo tradicijų, pajamų papildymo žemės ūkiu užsiima ir dauguma vyresnio amžiaus žmonių. Tačiau galime pasidžiaugti, kad rajone atsiranda naujų didesnių daržovių, braškių, aviečių, svarainių, šilauogių ir riešutų augintojų. Rajone turime ir kalėdinių eglių ūkį. Žemiau pateikiama statistinė informacija.

Ūkininkų ir partnerių, įregistruotų Ūkininkų ūkių registre, suvestinė (2023-07-01)

Apskritis, rajonas	Vieno asmens ūkininko skaičius	Ūkininkų ūkių su partneriais skaičius	Bendras partnerių ūkiuose skaičius	Bendras asmenų ūkiuose skaičius
Iš viso Lietuvoje	82364	5461	5580	93405
Telšių apskr.	5694	460	475	6629
Mažeikių r. sav.	1403	91	93	1587
Plungės r. sav.	1728	255	265	2248
Rietavo sav.	622	21	21	664
Telšių r. sav.	1942	93	96	2130

Palyginimui: 2018-07-01 duomenys

Plungės r. sav.	2286	511	540	3337
------------------------	-------------	------------	------------	-------------

Ūkininkų ūkių skaičius pagal ūkininkų amžių, jų lytį (2023-07-01)

Apskritis, rajonas	Ūkininkų ūkių skaičius	Iki 40 m.	Nuo 40 m. iki pensinio amžiaus	Nuo pensinio amžiaus	Ūkininkės moterys	Ūkininkai vyrai
Iš viso Lietuvoje	87825	15959	45528	26338	32517	55308
Telšių apskr.	6154	1053	3307	1794	2307	3847
Mažeikių r. sav.	1494	253	819	422	527	967
Plungės r. sav.	1983	303	1053	627	716	1267
Rietavo sav.	643	107	356	180	268	375
Telšių r. sav.	2034	390	1079	565	796	1238

Palyginimui: 2018-07-01 duomenys

Plungės r. sav.	2797	360	1268	1169	1144	1653
------------------------	-------------	------------	-------------	-------------	-------------	-------------

Ūkininkų ūkių pasiskirstymas pagal vykdomas ekonominės veiklos rūšis (2023-07-01)

Apskritis, rajonas	Ūkininkų ūkių skaičius	Augalininkystė	Gyvulininkystė	Mišrus žemės ūkis	Žemės ūkiui būdingų paslaugų veikla	Miškininkystė	Žuvininkystė	Alternatyvi žemės ūkio veikla
Iš viso Lietuvoje	87825	31043	7456	48618	216	288	99	165
Telšių apskr.	6154	1204	279	4644	9	12	4	2
Mažeikių r. sav.	1494	301	56	1134	2	1	0	0
Plungės r. sav.	1983	251	72	1650	3	4	2	1
Rietavo sav.	643	13	24	597	1	1	0	1
Telšių r. sav.	2034	633	127	1263	3	6	2	0

Palyginimui: 2018-07-01 duomenys

Plungės r. sav.	2797	241	47	2490	4	4	2	9
------------------------	-------------	------------	-----------	-------------	----------	----------	----------	----------

Žemės ūkio valdų, įregistruotų registre, suvestinė (2023-07-01)

Apskritis, rajonas	Vieno asmens žemės ūkio valda	Žemės ūkio valdų su partneriais skaičius	Žemės ūkio valdų su šeimos nariais	Valdytojai, juridiniai asmenys, valdų skaičius
Iš viso Lietuvoje	118491	4796	26309	1831
Telšių apskr.	8511	426	2068	117
Mažeikių r. sav.	1924	101	685	40
Plungės r. sav.	2634	110	686	44
Rietavo sav.	1068	45	133	9
Telšių r. sav.	2885	170	564	24

Palyginimui: 2018-07-01 duomenys

Plungės r. sav.	2812	147	894	40
------------------------	-------------	------------	------------	-----------

Žemės ūkio valdų savininkų skaičius pagal amžių, jų lytį (2023-07-01)

Apskritis, rajonas	Žemės ūkio valdų skaičius	Iki 40 m.	Nuo 40 m. iki pensinio amžiaus	Virš pensinio amžiaus	Moterys	Vyrai
Iš viso Lietuvoje	151427	19897	76655	53044	68402	81194
Telšių apskr.	11122	1439	5870	3696	5101	5904
Mažeikių r. sav.	2750	333	1469	908	1193	1517
Plungės r. sav.	3474	421	1797	1212	1534	1896
Rietavo sav.	1255	152	698	396	627	619
Telšių r. sav.	3643	533	1906	1180	1747	1872

Palyginimui: 2018-07-01 duomenys

Plungės r. sav.	3893	438	1886	1529	1807	2046
-----------------	------	-----	------	------	------	------

Žemės ūkio valdų pasiskirstymas pagal vykdomas ekonominės veiklos rūšis (2023-07-01)

Apskritis, rajonas	Žemės ūkio valdų skaičius	Augalinių kystė	Gyvulinių kystė	Mišrus žemės ūkis	Žemės ūkiui būdingų paslaugų veikla	Miškiniai kystė	Žuvininkystė	Alternatyvi žemės ūkio veikla
Iš viso Lietuvoje	151427	73730	14907	60517	278	1511	45	439
Telšių apskr.	11122	2949	1320	6698	6	134	2	13
Mažeikių r. sav.	2750	990	204	1518	4	30	0	4
Plungės r. sav.	3474	588	438	2400	1	40	0	7
Rietavo sav.	1255	22	57	1160	0	15	0	1
Telšių r. sav.	3649	1349	621	1620	1	49	2	1

Palyginimui 2018-07-01 duomenys

Plungės r. sav.	3894	743	531	2541	3	69	0	7
------------------------	-------------	------------	------------	-------------	----------	-----------	----------	----------

Pasėlių deklaravimas

- Rajono bendras plotas yra 110 554,67 ha, iš jų žemės ūkio naudmenos sudaro 56 269,00 ha.
- 2023 m. paraiškas deklaruoti žemės ūkio naudmenas ir pasėlius pateikė 2 696 Savivaldybės ūkininkų, kurie deklaravo 50 436,06 ha. Iš jų:
- 49 847,16 ha - žemės ūkio naudmenos, už kurias mokamos tiesioginės išmokos;
- 136,30 ha, už kuriuos išmokos nemokamos (tai smulkūs (iki 10 arų) ar natūraliai apaugę, užmirkę ploteliai);
- 32,60 ha - paramai gauti tinkami plotai, kurie einamaisiais metais neatitiko nustatytų reikalavimų išmokoms gauti;
- 420,0 ha remiami pagal kitas paramos programas, iš jų pagrindinė – išmokos miškams, melioracijos grioviams;
- ES remiami augalai sudaro 42,4 proc., arba 21 141,96 ha, deklaruoto ploto, o pievos, ganyklos sudaro 52,3 proc., arba 26 079,0 ha, deklaruoto ploto. Kiti žemės ūkio augalai (bulvės, daržovės, sodai, uogynai, pūdymai) sudaro 5,3 proc., arba 2 626,2 ha, deklaruoto ploto;
- savivaldybėje registruoti 54 ekologiniai ūkiai, kurių savininkai deklaruoja apie 3 644,36 ha žemės ūkio naudmenų (ŽŪN).

Palyginimui 2022 metais, paraiškas deklaruoti žemės ūkio naudmenas ir pasėlius buvo pateikę 2 793 savivaldybės ūkininkai, kurie deklaravo 50 878,0 ha.

Jeigu pažiūrėjus penkerių metų laikotarpį tai būtų 2018 m. paraiškas deklaruoti žemės ūkio naudmenas ir pasėlius buvo pateikę 2 944 savivaldybės ūkininkai, kurie deklaravo 50 025,0 ha.

Pareiškėjai aktyviausiai dalyvavo ir kompleksinės ekologinės sistemos „Veiklos ariamojoje žemėje“ gamybinėse veiklose: „Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos“; „Augalų kaita“; „Tarpiniai pasėliai“; ir negamybinėse veiklose: „Trumpaamžių medingųjų augalų juostos“; „Daugiamečių žolių juostos“. O štai negamybinė veikla „Kraštovaizdžio elementų priežiūra“ tarp pareiškėjų buvo mažiau populiari

– rajone deklaruota tik 18,91 ha (KEP kodu (kraštovaizdžio elementai). Ūkininkai, siekdami dalyvauti ekologinės sistemos gamybinėse veiklose, 5 proc. negamybinių plotų atitiktai įskaityti daugiausia rinkosi ir deklaravo ne kraštovaizdžio elementus, bet žaliąjį pūdymą.

Gyvulininkystė

Gyvulininkystės sektorius rajone yra svarbi prioritetinga žemės ūkio sritis. Šio sektoriaus plėtrai šalyje yra palankios gamtinės sąlygos, susiformavusios gyvulių auginimo tradicijos, sukaupta patirtis. Gyvulininkystės sektoriaus produktai sudaro didelę dalį žemės ūkio produkcijos ir šis sektorius yra svarbus maisto pramonei. Visgi, bėgant metams, šiame sektoriuje įsivyravo neigiamos tendencijos - mažėjantis gyvulių skaičius rodo, kad mažėja suinteresuotumas plėtoti gyvulininkystę. Lyginant su augalininkyste, gyvulininkystės verslas tampa mažiau patraukli sritis.

Plungės rajono savivaldybėje yra paplitusios šios tradicinės gyvulininkystės šakos: pieninė galvijininkystė, mėsinė galvijininkystė, kiaulininkystė, paukštininkystė, arklininkystė, avininkystė, ožkininkystė, triušininkystė ir bitininkystė. Tačiau dabar ūkininkai vis labiau ieško kuo įvairesnės ūkininkavimo veiklos, tad jau turime ūkininkų, kurie augina danielius, ūkininkai įsigijo ir alpakų. Vyksta žuvies auginimas recirkuliacinėse sistemose, o taip pat ir nykstančių gyvūnų veislių išsaugojimas ir veisimas (žemaitukai).

Statistiniai duomenys apie gyvulius ir jų laikytojų skaičių, 1 lentelė

Pavadinimas	2018-01-01	2023-01-01	Palyginimas + -
Galvijų laikytojų skaičius	1362	899	-463
Galvijų skaičius	24285	23474	-811
Karvių laikytojų skaičius	977	523	-454
Karvių skaičius	7850	6773	-1077
Mėsinių ir mišrūnų veislių galvijų laikytojų skaičius	729	637	-92
Mėsinių ir mišrūnų veislių galvijų skaičius	8086	8918	+832
Avių bandų skaičius	275	190	-85
Avių skaičius	3900	2640	-260
Ožkų bandų skaičius	90	72	-18
Ožkų skaičius	334	301	-33
Deklaruotų kiaulių skaičius	4076	357	-3719
Deklaruotų arklių skaičius	213	173	-40
Bičių šeimų skaičius	2972	3225	+253
Antys	137	212	+75
Kalakutai	107	215	+108
Vištos	614050	602539	-11511
Žąsys	151	88	-63
Triušiai	2525	2086	-439
Alpakos	0	3	+3
Danieliai	84	187	+103
Elniai	250	251	+1
Fazanai	10	0	-10

Prisitaikymas prie naujų tikslų, galimybės

Žemės ūkio veikla kuo toliau, tuo labiau sunkina griežtėjantys aplinkos apsaugos reikalavimais, kuriuos įvykdyti ūkininkams darosi vis sudėtingiau. Daug nerimo kelia mažos supirkimo kainos, kylančios trąšų, kuro kainos.

Išlieka neaiškumų dėl galimo daugiamečių pievų atkūrimo, nes rajone tendencingai mažėjant gyvuliams mažėja ir daugiamečių pievų plotai. Palyginimui 2018 m. pievų rajone buvo deklaruojama 31497 ha, o šiais metais deklaruota 26 079 ha. Tai rajone paliestų apie 1000 ūkininkų jeigu reiktų pievas atkurti.

Ūkininkai aktyviai dalyvauja investicinėse Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų priemonėse.

Pagal Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginį planą didesnės paramos turėtų sulauks jaunieji ūkininkai, smulkūs susikoooperavę ūkiai ir tie, kurie ūkininkauja tvariai, saugo dirvožemį ir kraštovaizdį.

Parengė Žemės ūkio skyriaus vedėja Airida Montvydienė